

Margaret Kerr, margaret.kerr@oru.se, Örebro universitet

Bortom föräldraskap: Mot en generell modell för reciproka föräldra- ungdomsinteraktioner

Projektid: 2005-2011

Syftet med detta projekt var att göra en serie empiriska studier som avsåg att testa nya teoretiska synsätt på frågan om föräldraskap och ungdomars problembeteende. När vi började var det utmärkande draget för nästan alla empiriska studier att de utgick från ett orsakssamband med riktning från föräldraskap till ungdomarnas beteenden. De antog att föräldrarnas beteenden influerade ungdomarnas beteenden, men påverkades inte av dessa. Vi hade ifrågasatt detta vanliga synsätt i våra tidigare arbeten om föräldrars uppsikt (monitoring) över sina barn (Kerr & Stattin, 2000, 2003a, 2003b, Kerr, Stattin & Trost, 1999, Stattin & Kerr, 2000), och vårt mål i detta projekt var att fortsätta göra så med teoretiska undersökningar av ungdomars effekter på föräldrar och dubbelriktad eller transaktionella processer mellan föräldrar och ungdomar.

Vi använde data från en longitudinell studie som finansieras av Vetenskapsrådet (Dnr 345-2001-6661, 421-2003-1522). Den longitudinella studien handlar om utvecklingen av kriminalitet och andra problembeteenden. När det gäller familjen var ett unikt drag i studien att den inkluderar föräldrarnas reaktioner på problembeteenden samt deras proaktiva strategier för att hantera dessa problem. Således var vårt mål att använda dessa longitudinella data för att ifrågasätta synen på föräldraskap som en enkelriktad process av föräldrainflytande, och testa dubbelriktade och transaktionella teoretiska modeller.

TRE VIKTIGA RESULTAT I PROJEKTET

Det viktigaste fyndet var att i modeller där vi testade för dubbelriktad effekter på ett antal olika ungdomsbeteenden och föräldrabetenden, så kunde föräldrarnas beteenden bättre tolkas som reaktioner på ungdomars problembeteenden än orsaker till dem.

Vi har sett på olika problembeteenden: brottslighet (Kerr, Stattin, & Burk, 2010, Kerr, Stattin, & Pakalniskeine, 2008, Stattin, Kerr, & Tilton-Weaver, 2010), social ångest (Van Zalk & Kerr, under tryckning), och psykopatiska personlighetsdrag (Salihovic, Kerr, Pakalniskeine, & Özdemir, 2011).

När det gäller brottslighet, verkar föräldrarna reagera mer på ungdomarnas negativa beteende hemma än att deras brottbeteende, och deras reaktioner är både att minska uppsikten och kontrollen av de unga samtidigt som de drar sig tillbaka känslomässigt (Kerr et al., 2008). Sammantaget så tyder resultaten på ett större inflytande av ungdomarnas agerande på föräldrarnas beteende än man antagit och funnit i tidigare forskning.

En andra huvudresultatet i projektet var att vi fann att negativa föräldrabetenden var betydligt kraftigare förutsägelser av förändringar i ungdomarnas brottslighet än tillsyn och uppsikt (monitoring). Specifikt, högre nivåer av föräldrarnas kontroll ledde inte till minskad brottslighet över tid (Kerr et al, 2010; Kerr et al, 2008; Stattin et al, 2010.) Men negativa föräldrabetenden som arga utbrott och emotionell kyla hängde samman med öknningar i brottslighet över tid (Kerr et al., 2008).

Dessa resultat motsäger påståenden i litteraturen om föräldrattillsyn, där många studier haft tvärsnittsdata och de flesta har använt mått på föräldrarnas tillsyn som är tvivelaktiga, eftersom de består av *items* som mer handlar om ungdomarnas agerande mer än föräldrarnas (Kerr & Stattin, 2000; Stattin & Kerr, 2000).

För oss är resultaten som visar att negativa föräldrabeteenden kan underblåsa en brottsutveckling hos ungdomar viktiga för preventivt arbete.

En tredje viktigt resultat var att våra teoretiskt baserade modeller om föräldrarnas reaktioner på ungdomars beteenden, och transaktionsprocesser, fann stöd när vi undersökte en rad föräldra- och ungdomsbeteenden. Vi har testat ett antal nya teoretiska förklaringar till dessa kopplingar mellan ungdomars problembeteenden och föräldrabeteenden. Våra resultat visar stöd för vår *Context-choice* teori (Persson, Kerr, & Stattin, 2007), som säger att ungdomar som inte känner sig uppskattade och respekterade hemma, och som inte kan förutse eller kontrollera sina förhållanden i hemmet, kommer att undvika vuxenkontrollerade miljöer på fritiden. De kommer i stället att välja att hänga ute på gatorna eller liknande, och i dessa sammanhang kommer de att utsättas för negativa kamratinfluenser.

Vi har också testat och funnit stöd för att kognitiv dissonansteori förklarar varför föräldrar blir mer tillåtande till ungdomsdrickande när de ställs i en situation där de funnit sitt barn berusat (Glatz, Stattin & Kerr, 2011). Kort sagt, även om föräldrar säger att de skulle reagera på sina ungdomars drickande med aktiva insatser för att stoppa det, visar våra resultat att de faktiskt tenderar att reagera genom att ändra sin attityd till deras drickande och definiera det som ett *mindre* problem än de tyckte tidigare.

I denna studie gjorde vi en rad förutsägelser från dissonansteori om medierande och modererande effekter, och de fick alla stöd. Så vitt vi vet är detta första gången som dissonansteorin har tillämpats på föräldraskap. Dessutom har vi funnit stöd för mer omfattande, transaktionella teorier, med olika utfall, såsom ungdomars berättande för föräldrarna om vad de gör på fritiden (Tilton-Weaver et al., 2010), internaliserade och externaliserade problem (Kakihara, Tilton-Weaver, Kerr, & Stattin, 2010), och demokratiska processer i familjen (Stattin, Persson, Burk, & Kerr, in press).

Var och en av dessa studier har inneburit att modeller har utvecklats som tar hänsyn till föräldrars och ungdomars reaktioner på varandras beteenden, och dessa reaktioners bidrag till ett gemensamt familjeklimat. Tillsammans är dessa studier i forskningsfronten, där antagandet är att transaktionella processer, snarare än enkelriktade föräldraskapsprocesser, förklarar hur familjens interaktioner hänger samman med ungdomars problembeteenden.

NYA FORSKNINGSFRÅGOR SOM GENERERATS I PROJEKTET

Projektet har genererat frågor om vad föräldrar bäst kan göra för att motverka ungdomars problembeteenden. I ett försök att svara på denna inledde Håkan Stattin en nationell utvärderingsstudie av de mest vanliga föräldrastödsprogram som används i riktade insatser i Sverige. Analyserna av utvärderingsstudien pågår för närvarande. Utvärderingen undersöker olika komponenter för att klarare reda ut vilka förändringar i föräldrarnas beteenden och känslor som är generella över programmen och vilka som är specifika.

PROJEKTETS TVÅ VIKTIGASTE PUBLIKATIONER

Det finns två publikationer från detta projekt som vi tror kommer att ha inflytande på forskningsområdet. Den ena är ett kapitel i en redigerad volym om föräldrakontroll som initierades av forskare vid National Institutes of Health i USA (Stattin et al., 2010). Listan över bidragsgivare till volymen innehåller de centrala personerna i det som har kallats *monitoring* debatten, som följde i spåren av de omtolkningar som vi gjorde i två artiklar som publicerades år 2000 (Kerr & Stattin, 2000; Stattin & Kerr, 2000). Vårt kapitel, som är placerad först i volymen, klargör vår kritik av litteraturen på ett mer direkt sätt än i något annat arbete vi har gjort tidigare. Boken innehåller också ett ”fråga och svar” avsnitt där vi och de andra författarna haft möjligheter att beskriva vår syn på olika frågor på ett mindre strikt vetenskapligt sätt. Vi anser att på grund av den höga profilen hos dem som bidragit till denna volym, och vår position i debatten som den kommer till uttryck i boken, så kommer kapitlet sannolikt att påverka tänkandet hos kommande forskare på området.

Den andra publikationen som vi anser kommer att få konsekvenser är en longitudinell studie med olika teoretiska modeller om orsakssambanden mellan föräldrarnas kontroll och ungdomars brottslighet (Kerr et al., 2010). Denna studie är publicerad i den mest välrenommerade journalen inom adolescencenforskningen och redan under första året citerades studien 16 gånger. På grund av sin synlighet och det intresse som artikeln redan genererat, anser vi att detta kommer att bli en av de viktigaste publikationerna från detta projekt.

ANDRA FORMER FÖR ATT KOMMUNICERA RESULTATEN FRÅN PROJEKTET

Håkan Stattin har kommunicerat dessa resultat till forskare, praktiker, och allmänheten på många föräldraskapskonferenser runt om i Sverige, liksom i tidningar och i intervjuer i tv. Vidare redogjorde Stattin och Kerr för dessa resultat i ett inledningsanförande vid *European Association for Research on Adolescence konferensen* i Vilnius i Litauen under våren 2010, och Kerr redovisade dem i ett inledningsanförande vid *Congress of the European Society on Family Relations* i Jyväskylä, Finland under hösten 2008 och vid *Thomas Coram Annual Lecture*, ett evenemang för allmänheten sponsrat av *Thomas Coram Foundation for Children* i London, England under hösten 2009.

References

Glatz, T., Stattin, H., & Kerr, M. (2011). A Theoretical Explanation for Parents' Reactions to Youths' Alcohol Intoxication. Under editorial review.

Kakihara, F., Tilton-Weaver, L., Kerr, M., & Stattin, H. (2010). The relationship of parental control to youth adjustment: Do youths' feelings about their parents play a role? *Journal of Youth and Adolescence*, 12, 1442 – 1456. doi: 10.1007/s10964-009-9479-8

Kerr, M., & Stattin, H. (2000). What parents know, how they know it, and several forms of adolescent adjustment: Further support for a reinterpretation of monitoring. *Developmental Psychology*, 36, 366-380.

Kerr, M., & Stattin, H. (2003a). Parenting of adolescents: Action or reaction? In A. C. Crouter & A. Booth (Eds.), *Children's influence on family dynamics: The neglected side of family relationships* (pp. 121-151). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum.

Kerr, M., & Stattin, H. (2003b). Straw men, untested assumptions, and bi-directional models: A response to Capaldi and Brody. Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 269.

Kerr, M., Stattin, H., & Burk, W. J. (2010). A Reinterpretation of Parental Monitoring in Longitudinal Perspective. *Journal of Research on Adolescence*, 20, 39-64.

Kerr, M., Stattin, H., & Pakalniskeine, V. (2008). Parents react to adolescent problem behaviors by worrying more and monitoring less. In M. Kerr, H. Stattin & R. C. M. E. engels (Eds.), *What can parents do? New insights into the role of parents in adolescent problem behaviors* (pp. 91 - 112). London: Wiley.

Kerr, M., Stattin, H., & Trost, K. (1999). To know you is to trust you: parents' trust is rooted in child disclosure of information. *Journal of Adolescence*, 22, 737-752.

Persson, A., Kerr, M., & Stattin, H. (2007). Staying in or moving away from structured activities: Explanations involving parents and peers. *Developmental Psychology*, 43, 197-207.

Salihovic, S., Kerr, M., Pakalniskeine, V., & Özdemiir, M. (2011). Adolescent Psychopathic Traits and Parental Behavior: Direction of Effects. Under editorial review.

Stattin, H., & Kerr, M. (2000). Parental monitoring: A reinterpretation. *Child Development*, 71, 1072-1085. doi: 10.1111/1467-8624.00210

Stattin, H., Kerr, M., & Tilton-Weaver, L. (2010). Parental monitoring: A critical examination of the research. In V. Guilamo-Ramos, J. Jaccard & P. Dittus (Eds.), *Parental Monitoring of Adolescents: Current Perspectives for Researchers and Practitioners* (pp. 3 - 38). New York: Columbia University Press.

Stattin, H., Persson, S., Burk, W. J., & Kerr, M. (in press). Adolescents' perceptions of the democratic functioning in their families. *European Psychologist*.

Tilton-Weaver, L., Kerr, M., Pakalniskeine, V., Tokic, A., Salihovic, S., & Stattin, H. (2010). Open up or close down: How do parental reactions affect youth information management? *Journal of Adolescence*, 33, 333-346. doi: 10.1016/j.adolescence.2009.07.011

Van Zalk, N., & Kerr, M. (in press). Shy Adolescents' Perceptions of Parents' psychological Control and Emotional Warmth: Examining Bidirectional Links. *Merrill Palmer Quarterly*.